

1. Obiekt

94/1

2. Czas powstania

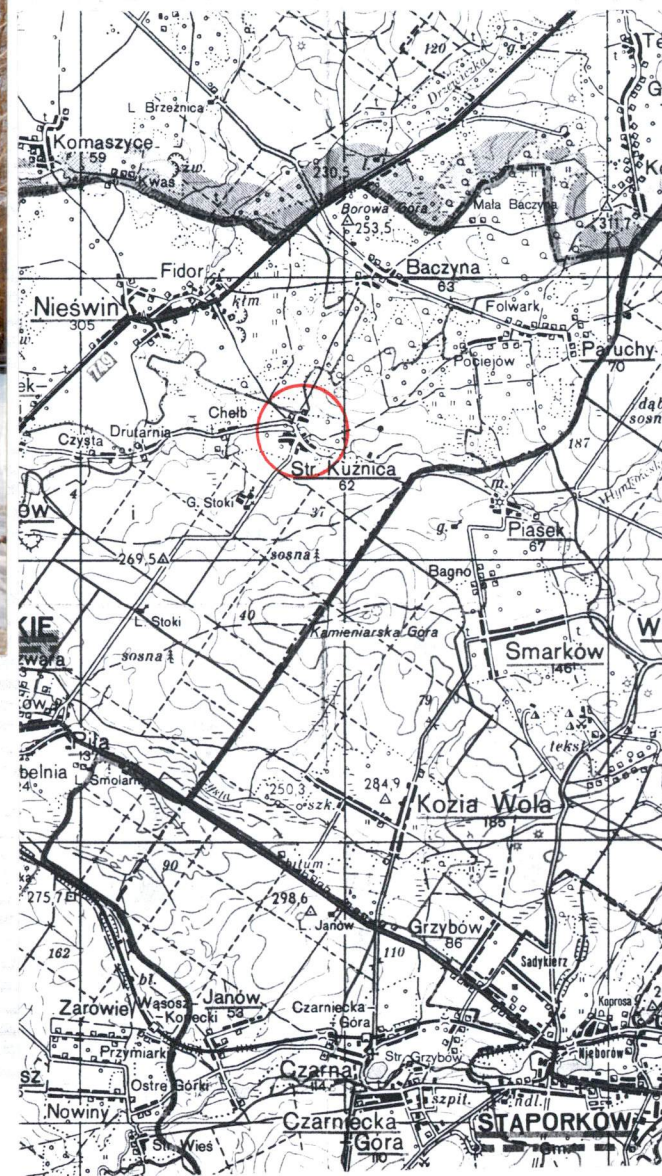
1662/1893

3. Miejscowość

STARA KUŹNICA

BUDYNEK KUŹNICY (KUŹNI)

11. Budynek kuźnicy, po lewej szopa na węgiel, widok od południa, neg. 500/837/1, widok od płd.-zach., neg. 500/852/5

4. Adres

Stara Kuźnica
26-205 Nieszwiń

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo kieleckie

gmina/pow. Końskie

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo kieleckie

powiat konecki

8. Właściciel i jego adres

Muzeum Techniki NOT
00 - 901 Warszawa
Pałac Kultury i Nauki

9. Użytkownik i jego adres

Muzeum Techniki NOT
00 - 901 Warszawa
Pałac Kultury i Nauki

10. Rejestr zabytków

Nr 658.

data 15.02.1972r.

288 z 18.10.1956

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu

Drewniana szopa osłaniająca urządzenia kuźnicy stoi 'od zawsze' wg słów p. Henryka Niewęglowskiego, jednego z ostatnich żyjących kuźników i opiekuna zabytku w Starej Kuźnicy. Wzmiankowana jest w dokumentach po raz pierwszy w 1662 r., wymieniona wśród fabryk żelaza w 1823 r. (jako własność rodziny Wielhorskich) miejscowość związana była z wytapianiem i przekuwaniem żelaza. Istniejący tu wielki piec pracował do 1893 r. Do tego czasu kuźnica przekuwała miejscową surówkę. Następnie sprowadzano ją z któregoś z okolicznych wielkich pieców, być może Fidora. W XX w. pełniła już tylko rolę kuźni z młotem wodnym, gdzie przekuwano złom żelazny na drobne narzędzia rolnicze i gospodarskie. Szopa być może pochodzi z drugiej połowy XIX w. Pracę w kuźni zakończono w 1957 r. i od tego czasu kuźnica pełni rolę tylko ekspozycyjną i demonstracji działania jej wyposażenia. Jest to placówka terenowa Muzeum Techniki NOT w Warszawie.

Remonty kuźni i jej wyposażenia sponsoruje firma Agro-An-Mech Anny i Andrzeja Niewęglowskich z Młynka Nieświńskiego.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

Sytuacja. Budynek kuźnicy położony jest na stromym, lewym (południowym) brzegu kanału roboczego, tuż obok zbiornika wodnego spiętrzonego groblą na rzeczce Młynkowskiej dopływie Drzewiczki. Na południowy zachód od niego, w bezpośrednim sąsiedztwie znajduje się niewielka szopa, niedaleko w kierunku na zachód stoi budynek mieszkalny dawnego kuźnika obecnie opiekuna kuźnicy - Henryka Niewęglowskiego. W kierunku na północ, za kanałem znajduje się las, na brzegu roboczego ruiny wielkiego pieca. Na wschód rozciąga się staw fabryczny, na południe i zachód ciągną się zabudowania wsi i biegnie droga do Końskich.

Materiał i konstrukcja. Budynek kuźnicy jest drewniany, wykonany w konstrukcji szkieletowej z odeskowaniem pojedynczym - zewnątrz. Posadowiony jest na kamiennym fundamencie. Dach konstrukcji drewnianej krokwiowo-płatwiowy, kryty gontem. Wrota zewnętrzne drewniane, dwuskrzydłowe z desek - spongowe. Drzwi wewnętrzne do pomieszczenia pomocniczego i drzwi robocze w ścianie wzdłuż kanału z desek, spongowe. We wnętrzu brak podłogi - klepisko ziemne.

Rzut. Budynek założony na planie prostokąta, z jednym pomieszczeniem pomocniczym w południowo zachodnim narożniku. Pozostała część budynku - jednoprzestrzenna, przeznaczona była na cele produkcyjne, obecnie ekspozycja muzealna. Wejście główne znajduje się w ścianie płd.-zach.

Bryła. Budynek jest jednokondygnacyjny, niepodpiwniczony, przykryty dwuspadowym dachem o spadku ok 40%. Konstrukcja dachu odsłonięta.

Elewacje budynku są drewniane - z desek szalujących konstrukcję budynku. Otworów okiennych brak. Budynek posiada dwuskrzydłowe drzwi na osi elewacji płd.-zach. oraz niewielkie drzwiczki jednoskrzydłowe, umieszczone nieosiowo w elewacji przeciwległej. Elewacje nie posiadają detalu architektonicznego. W płn.-wschodnim narożniku znajduje się wprowadzenie wału napędowego młota kuziennego, w narożniku płn.-zachodnim znajduje się wprowadzenie koryta wodnego doprowadzającego wodę na kolo wodne napędzające miechy skrzynkowe.

Wnętrze. We wnętrzu budynku wydzielona niewielka przestrzeń na magazyn narzędzi. Pozostała część budynku jest jednoprzestrzenna bez detali architektonicznych. Wyposażenie budynku stanowi komplet narzędzi kuziennych: młot naciskowy, miechy skrzynkowe, nożyce ręczne, piec kuzienny, ręczne narzędzia do obsługi prac kuziennych.

Instalacje. Budynek jest wyposażony jedynie w instalację odgromową.

14. Kubatura ok. 780 m ³	15. Powierzchnia użytkowa ok. 130 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne Budynek kuźnicy, kuźni	17. Użytkowanie obecne Budynek kuźnicy, kuźni - muzeum
18. Prace budowlane i konserwatorskie <p>W latach 70. XX w. wykonano remont budynku kuźnicy z zachowaniem dawnego planu bryły i elewacji. Wykonano wówczas wymianę zniszczonych elementów drewnianych konstrukcyjnych i odeskowania ścian. Zmieniono w większości konstrukcję dachu, całkowicie wymieniono pokrycie dachu. Rozebrano wówczas komin odprowadzający spaliny z pieca kuziennego.</p>		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) <p>Stan zachowania budynku kuźni - fundamentów, ścian, konstrukcji i pokrycia dachu oraz wyposażenia jest dobry. Budynek posiada oprócz maszyn i urządzeń stanowiących wyposażenie kuźni jedynie instalację odgromową w stanie dobrym. Stan maszyn i urządzeń oraz instalacji z nimi związanych jest dobry.</p>	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie <p>Z uwagi na tradycję miejsca i istniejący budynek kuźni, zachowane w nim unikatowe urządzenia stanowiące wyposażenie dawnej kuźnicy (młot i miechy skrzynkowe) oraz walory krajobrazowe i poznawcze budynek wraz z pobliskim terenem objąć ochroną prawną - wpis do rejestru zabytków.</p> <p>Zabezpieczyć wnętrze budynku kuźni przed napływem wody z opadów atmosferycznych przez drzwi kuźni.</p> <p>Wszelkie prace budowlane i konserwatorskie budynku oraz jego wyposażenia prowadzić w uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

24. Uwagi różne

Patrz karty ewidencyjne zabytków techniki: 1) Budynek kuźnicy (kuźni), 2) Młot naciskowy, 3) Miechy skrzynkowe, 4) Nożyce o napędzie ręcznym - karty zostały opracowane przez mgr inż. Jerzego A. Balińskiego w 1996 r.

25. Opracował: Program komputerowy karty - Word for Windows - BSIDZT S. Januszewski

tekst mgr inż. Jerzy A. Baliński, 15 marzec 1996 r.

plany, rysunki (patrz rubr. 22), mgr inż. Jerzy A. Baliński, 15 marzec 1996 r.

zdjęcia fotogr. mgr inż. Jerzy A. Baliński, 15 marzec 1996 r.

miejsce przechowywania negatywów BSIDZT S. Januszewski

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO !

22. Bibliografia

- E. Krygier, T. Ruszczyńska, Katalog zabytków budownictwa przemysłowego w Polsce, Tom II, woj. kieleckie, Zeszyt 1, Powiat Końskie, Ossolineum 1958.

- R. Wojewódzki, Najcenniejsze zabytki techniki, Stara Kuźnica, w: "Ikar" nr 11 (10) 1994 r., Kielce.

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

23. Źródła ikonograficzne i fotograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

27. Załączniki

Nr - 1 - dokumentacja fotograficzna,

Nr - 2 - dokumentacja fotograficzna oraz sytuacja,

Nr - 3/4 dokumentacja rysunkowa,

1. Miejscowość

STARA KUŹNICA

2. Obiekt

**BUDYNEK KUŹNICY
(KUŹNI)**

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja fotograficzna - Verte !

1. Narożnik południowy budynku kuźni, neg. 500/837/5,

2. Widok budynku od pld-zach., neg. 500/962/4,

3. Widok kuźni od północy, neg. 500/962/1,

Wkładkę założył: mgr inż. Jerzy A. Baliński, 15 marzec 1996 r.

Miejsce przechowywania negatywów: BSiDZT S. Januszewski

4. Widok młota naciskowego, widoczne wprowadzenie wału napędowego przez otwór w ścianie kuźni, neg. 500/840/4.

5. Narożnik płn.-wsch. we wnętrzu kuźni, widoczny młot naciskowy, neg. 500/838/1.

6. Narzędzia kuzienne oparte o piec kuzienny w budynku kuźni, neg. 500/839/5,

7. Widok na konstrukcję dachu od wnętrza budynku, 500/839/6

1. Miejscowość

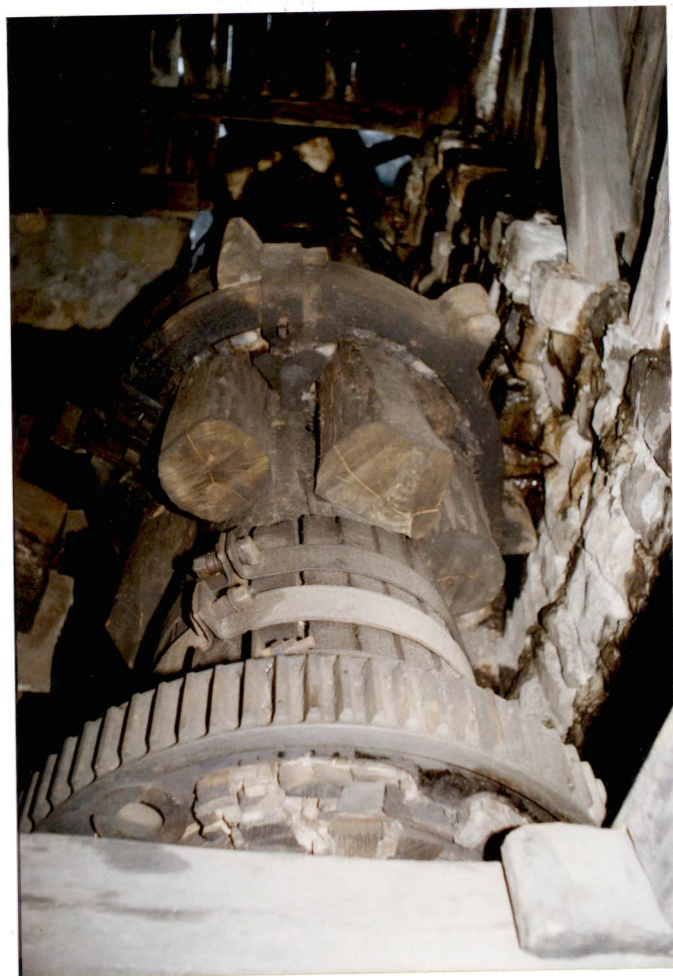
STARA KUŹNICA

2. Obiekt

**BUDYNEK KUŹNICY
(KUŹNIA)**

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja fotograficzna oraz sytuacja - Verte !

1. Szczegóły konstrukcyjne doprowadzenia wału napędowego przez otwór w budynku kuźni, neg. 500/840/2.

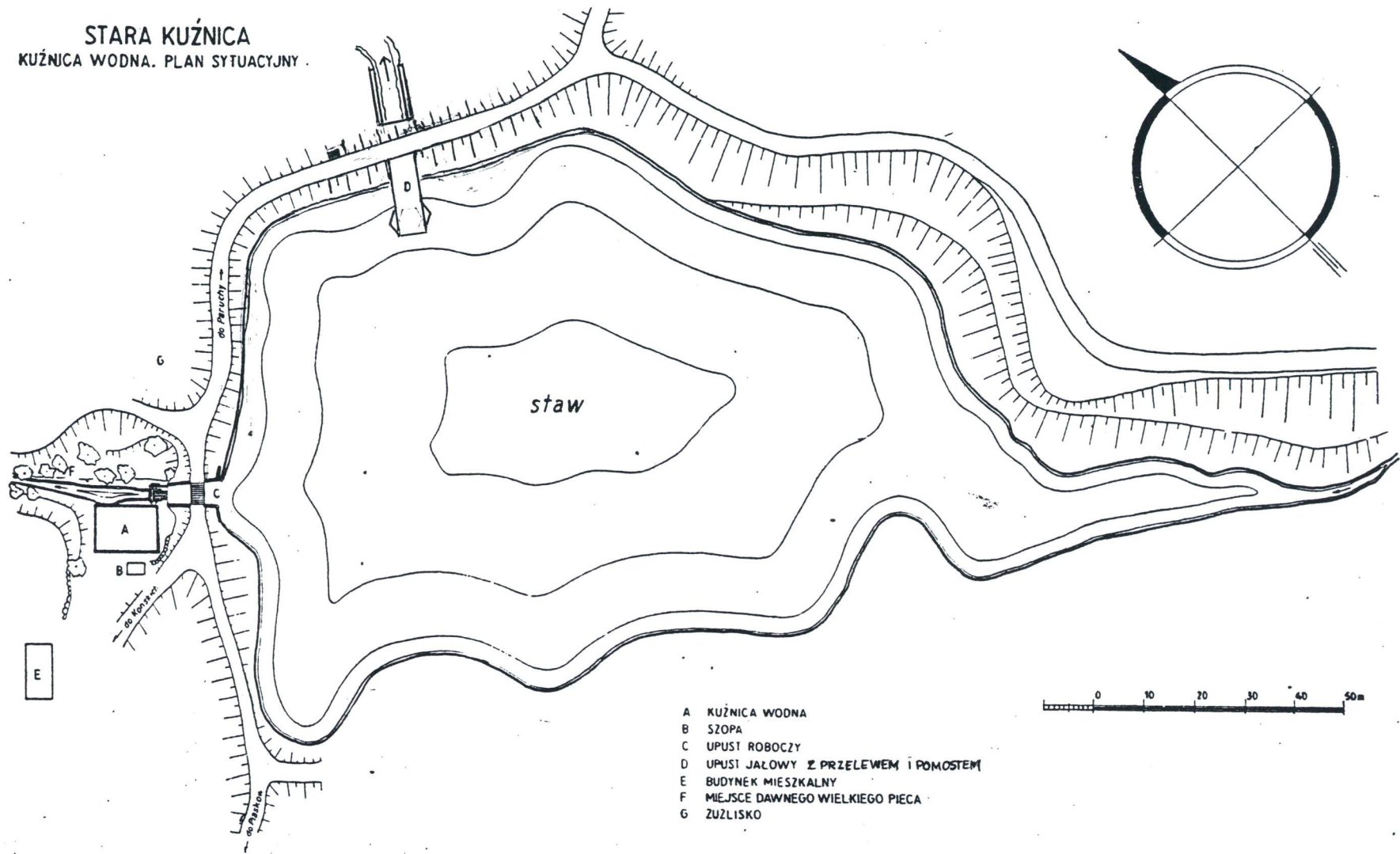

2. Fragment wnętrza kuźni, widoczna ścianka działowa wydzielonego tzw. kantorka, neg. 500/839/4.

Wkładkę założył: mgr inż. Jerzy A. Baliński, 15 marzec 1996 r.

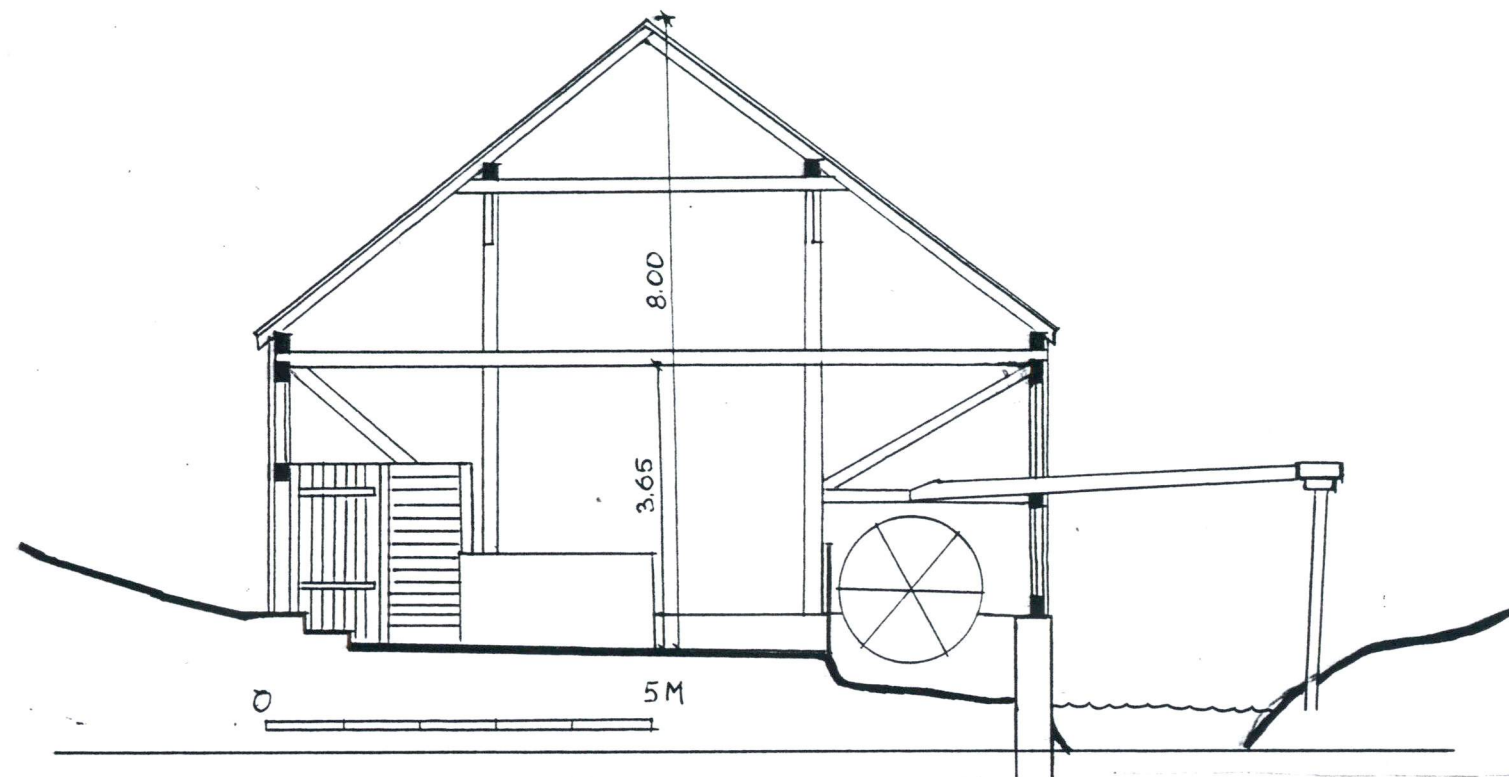
Miejsce przechowywania negatywów: BSiDZT S. Januszewski

STARA KUŹNICA
KUŹNICA WODNA. PLAN SYTUACYJNY.

- A KUZNICA WODNA
B SZOPA
C UPUST ROBOCZY
D UPUST JAŁOWY Z PRZELEWEM I POMOSTEM
E BUDYNEK MIESZKALNY
F MIEJSCE DAWNEGO WIELKIEGO PIECA
G ŻUŹLIŚKO

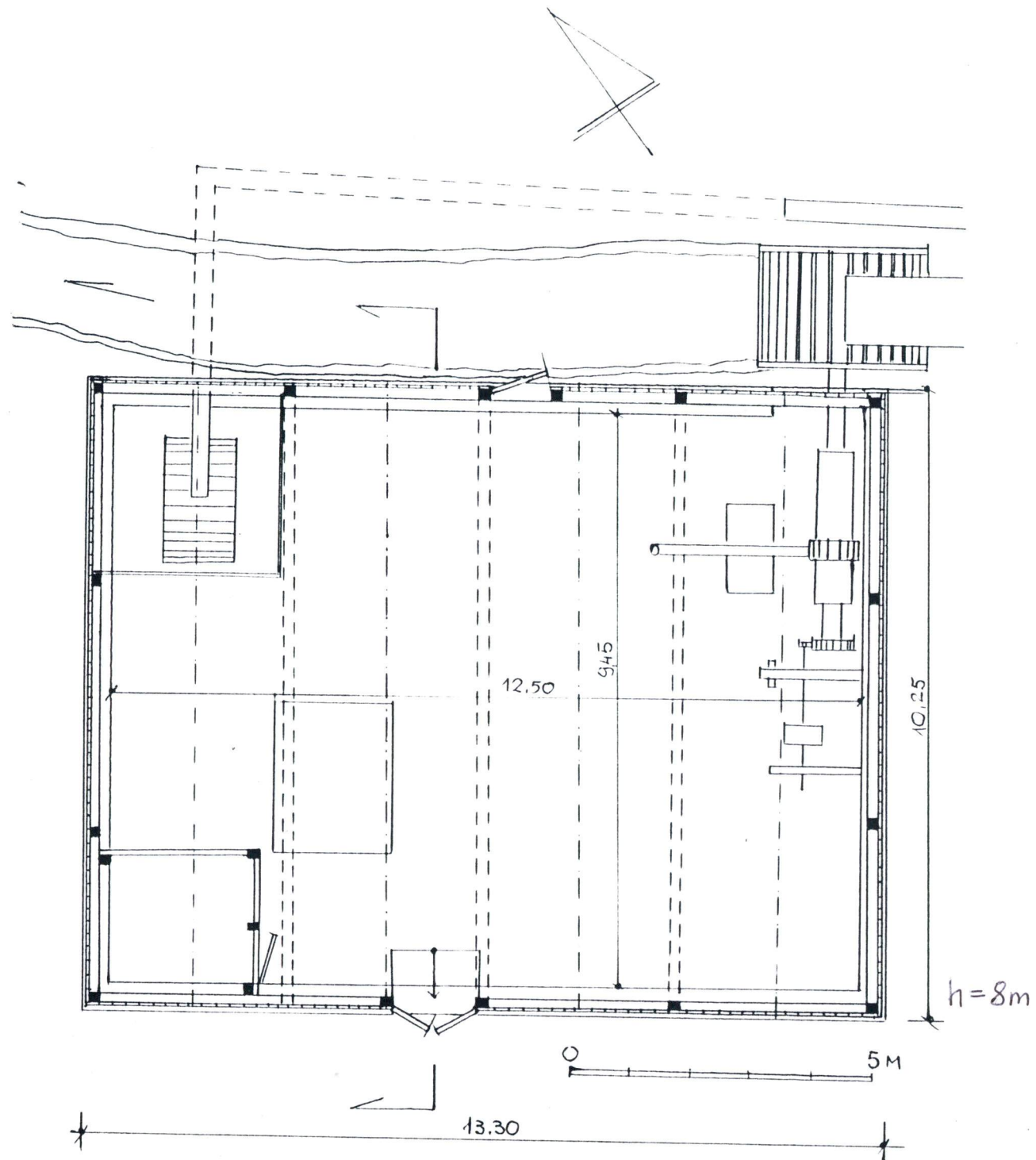
1. Miejscowość STARA KUŹNICA	2. Obiekt BUDYNEK KUŹNICY (KUŹNI)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) dokumentacja rysunkowa - Verte !
--	---	--

PRZEKRÓJ

Wkładkę założył: mgr inż. Jerzy A. Baliński, 15 marzec 1996 r.

Miejsce przechowywania negatywów: BSIDZT S. Januszewski

RZUT

1. Miejscowość

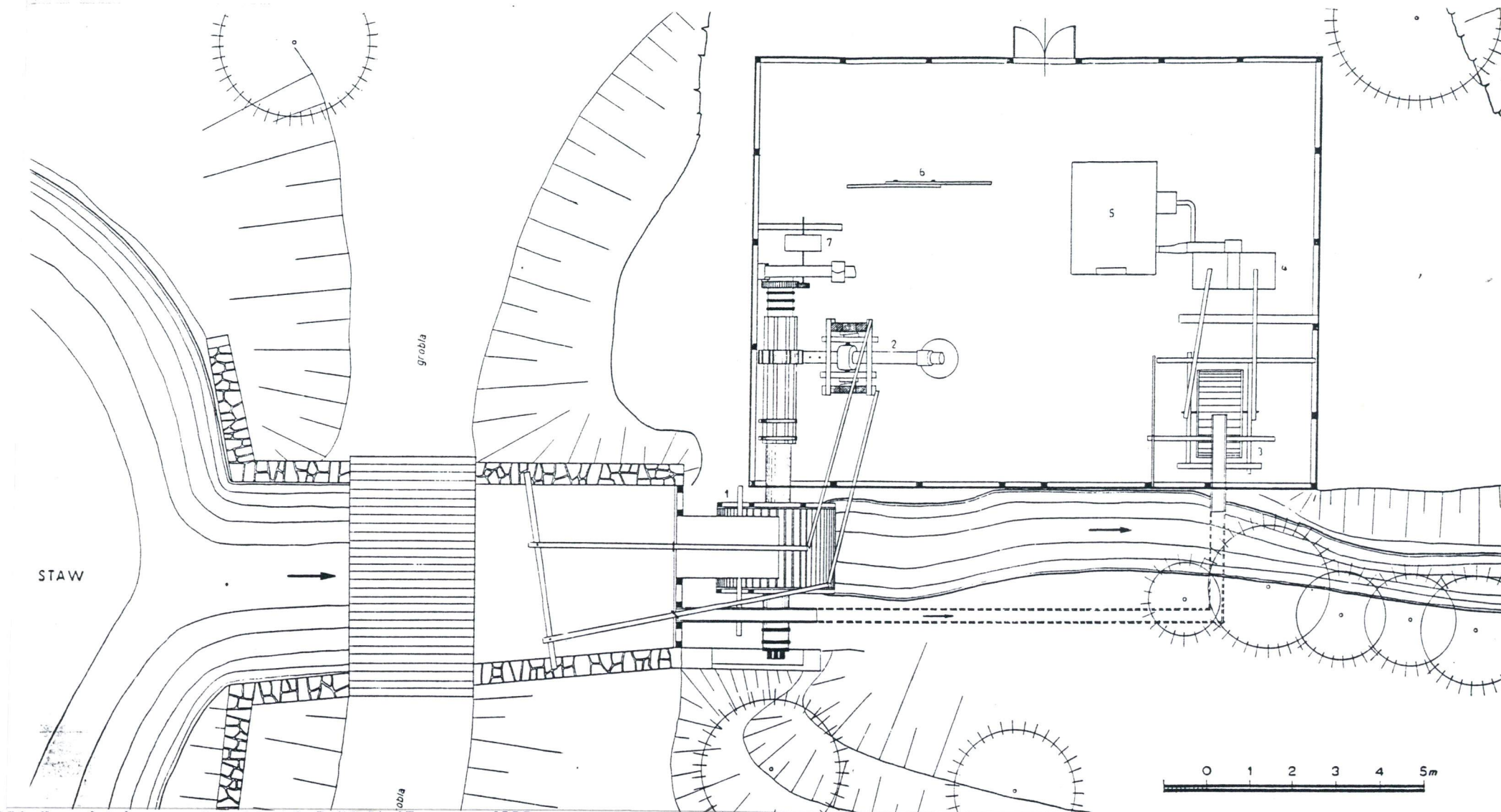
STARA KUŹNICA

2. Obiekt

**BUDYNEK KUŹNICY
(KUŹNI)**

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja rysunkowa

Wkładkę założył: mgr inż. Jerzy A. Baliński, 15 marzec 1996 r.

Miejsce przechowywania negatywów: BSiDZT S. Januszewski

Ustawienie maszyn i urządzeń w kuźni: 1- koło wodne nasiębnierne do napędu młota, 2- młot naciskowy, 3- koło wodne nasiębnierne do napędu miechów, 4- miechy skrzynkowe, 5- piec kuzienny, 6- nożyce do blach i prętów. (wg E. Krygiera)